

лабильность политических убеждений, культ оружия, психологическая готовность к радикальным действиям с целью защиты собственных интересов, стремление к автаркии в собственном хозяйстве и индифферентное отношение к деятельности государственных органов власти.

Ключевые слова: эсхатологичность, индивидуализм, прагматизм, государство, концепция выживания, глобальные проблемы.

УДК 342(477)

Олійник О. М., Олійник Ю. О.
м. Харків, Україна

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА РЕФОРМА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Розвиток Конституційного права України відбувається дуже динамічно впродовж усіх 29 років незалежності України. Немає більш дискусійного питання, ніж зміни в Конституцію України, як для представників більшості політичних сил, так і для вчених юристів. Все ж потрібно визнати, що, незважаючи на постійні дискусії, розвиток Конституції йде еволюційним шляхом, що враховує думки всього спектра політичних сил і наукової громадськості.

В цьому плані позитивне значення зіграла конституційно-правова реформа, яка відбулась в Україні в грудні 2004 р. і триває по сьогоднішній день.

Як відомо в період підготовки і прийняття Конституції України 1996 р, яка повинна була остаточно зміцнити незалежність і самостійність Української держави перемогу між прихильниками президентсько-парламентської республіки і парламентсько-президентської здобули перші. Тодішній Президент України Л.Д.Кучма обраний на цей пост вперше в 1994 р. і його прихильники в боротьбі з парламентом здобули перемогу. В Україні була закріплена президентсько-парламентська модель республіки з українською специфікою. Велике значення для прийняття конституції надав Конституційний договір між ВРУ та Президентом України про основні засади взаємовідносин і функціонування державної влади і місцевого самоврядування. Президент України отримав досить великі повноваження.

Відзначимо, що і Л. Кучма, який виступав твердим прихильником сильної президентської влади, домогся затвердження в Україні моделі президентсько-парламентської

республіки, в кінці свого президентства під впливом політичних міркувань, підтримав пропозиції опозиційних сил внести до чинної Конституції України необхідні зміни. Головна їх мета полягала в тому, щоб перетворити Україну на парламентсько-президентську республіку. У ній провідну роль мав відігравати парламент України – Верховна Рада і сформований ним і відповідно відповідальний перед ним Кабінет Міністрів України.

У період «Помаранчевої» революції парламент конституційною більшістю проголосувала за внесення змін, до Конституції України, які почали діяти в повному обсязі в 2006 р і в кінцевому підсумку перетворили Українську державу в змішану республіку.

Суть цих змін полягав, що тепер Президент України вносить кандидатуру для призначення на посаду Прем'єр-міністра за пропозицією коаліції депутатських фракцій у ВРУ або депутатської фракції, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу ВРУ. До прийняття цих змін гарант вносив цю кандидатуру самостійно, а також що дуже важливо міг відправити главу уряду в будь-який момент у відставку своїм указом, що у відповідності до змін 2004 р. вже не має права. Даним правом активно користувалися президенти Л. Кравчук і особливо Л. Кучма, так за їх роки правління в Україні змінилось 13 прем'єр-міністрів і відповідно урядів, приблизно по одному щороку, при В. Ющенко ця тенденція збереглася, при ньому за п'ять років було чотири голови уряду, з них двічі Ю. Тимошенко.

Але у президента країни залишаються все ще широкі повноваження. Так, він вносить кандидатури Міністра оборони України, Міністра закордонних справ, Голови СБУ в ВРУ, і звільняє їх, інших міністрів представляє Прем'єр-міністр і відповідно їх звільняє. Він продовжує залишатися верховним головнокомандувачем і главою Ради національної безпеки і оборони України, який фактично може за своїми повноваженнями конкурувати з Кабінетом Міністрів. Крім цього за поданням глави уряду Президент України призначає голів обласних державних адміністрацій і прирівняних до них (главу уряду Автономної республіки Крим, міст Києва та Севастополя). Все це свідчить, що парламентсько-президентська республіка в Україні будується за французькою моделлю – з сильною президентською владою в чому залежить від особистості гаранта конституції.

На жаль, Верховна Рада України, Президент України та Кабінет Міністрів України так до сих пір не змогли знайти компромісу щодо продовження конституційної реформи в Україні. Цей головний конституційний конфлікт продовжився і в часи В. Януковича. Який шляхом сумнівного рішення Конституційного Суду України взагалі відмінив редакцію Конституції 2004 р., що й було однією з причин Революції Гідності. У лютому 2014 р. після перемоги революції відбулось відсторонення В. Януковича від посади Президента України і

відновлення редакції Конституції 2004 р. На жаль це теж проводилось сумнівним шляхом, всупереч Конституції України. Єдиним і головним оправдуванням цієї практики було те, що потрібно було подолати вакуум влади в країні і вирішити конституційні проблеми, на які не давала чітку відповідь діюча конституція. Наступні Президенти України, також не змогли розв'язати цей конституційних вузол.

Змішана республіка в українському варіанті, б'є по всій правовій системі України. По-перше, олігархічні фінансові-промислові групи через підконтрольних міністрів, депутатів, користуючись відсутністю єдиного центру впливу у змішаній республіці, проводять необхідні їм економічні та політичні рішення, які часто суперечать інтересам України як держави. По-друге, в Україні ніколи і не було президентсько-парламентської республіки з нашої точки зору. Конституція 1996 р. в старій редакції її не передбачала. Це була нетипова форма правління з концентрацією влади в руках президента, ступінь якої була несумісна з європейськими конституціоналізмом. Саме на її основі сформувався досить авторитарний режим Л.Кучми. По-третє, з 1 січня 2006 р. в Україні не була введена парламентсько-президентська республіка, оскільки конституційна реформа ввела форму правління, при якій президент і надалі наділений безпрецедентно широкими конституційними повноваженнями, а уряд, уже спирається на парламентську більшість, не має достатніх конституційних важелів, притаманних урядам європейських держав.

За своїми основними ознаками сучасна форма правління в Україні, істотно відрізняючись від парламентсько-президентських республік в Європі, і в подальшому має специфічний нетиповий характер. Тому, думається, в новій повноцінній конституційній реформі (прийняття нової конституції або її нової редакції), яка створила б демократичну і ефективну модель влади, зацікавлений глава держави. Тим більше, що він все ще є морально відповідальним за інституційно-правове відродження демократії в Україні. У цьому ж повинна бути зацікавлена і парламентсько-урядова коаліція, яка сьогодні позбавлена ефективних інструментів реалізації своїх програмних ідей. Нарешті, в новій конституції зацікавлена країна, так як існуюча форма правління дискредитує її, протиставляє всьому тому, що виробив європейський конституціоналізм за останні століття.

Список літератури: 1. Конституція України від 28.06.1996 р. // ВВР, 1996, №30, ст.141. 2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 08.12.2004 р.// ВВР. – 2005. – № 2. – Ст. 44. 3. Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21.02.2014 р. // Голос України від 01.03.2014 – № 39, / Спецвипуск /. 4. Закон України від 16.10.1996 р. «Про Конституційний Суд України» // ВВР. – 1996. – №49. – Ст.272. 5. Закон України від 05.03.1998 р. «Про Раду національної безпеки і оборони

України» // Офіційний вісник України. – 1998, № 13. – Ст. 482. 6. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. // Голос України від 01.03.2014 – № 39, /Спецвипуск /. 7. Постанова ВРУ від 22.02.2014 р. «Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України». 8. Заяць Н. Теоретико-правові проблеми інституту президентства в механізмі реалізації державної влади в Україні / Н. Заяць // Право України. – 2009. – №6. – С. 29-37. 9. Мельниченко В. Інститут президента в Україні: стан та перспективи розвитку / В. Мельниченко, Н. Плахотнюк // Право України. – 2009. – № 12. – С. 18 – 29. 10. Серьогіна С. Оптимізація статусу президента як ключова ланка конституційної реформи в Україні / С. Серьогіна // Право України. – 2009. – №6. – С. 23 – 28. 11. Тодька Ю. Н. Основы конституционного строя Украины: [моногр.] / Ю. Н. Тодька. – Харьков : Факт, 2000. – 175 с.

Bibliography (transliterated): 1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r. // VVR, 1996, №30, st. 141. 2. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy» vid 08.12.2004 r.// VVR. – 2005. – № 2. – St. 44. 3. Zakon Ukrainy «Pro vidnovlennia dii okremykh polozhen Konstytutsii Ukrainy» vid 21.02.2014 r. // Holos Ukrainy vid 01.03.2014 – № 39, / Spetsvypusk /. 4. Zakon Ukrainy vid 16.10.1996 r. «Pro Konstytutsiinyi Sud Ukrainy» // VVR. – 1996. – № 49. – St. 272. 5. Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 r. «Pro Radu natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy» // Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. – 1998, № 13. – St. 482. 6. Zakon Ukrainy «Pro Kabinet Ministriv Ukrainy» vid 27.02.2014 r. // Holos Ukrainy vid 01.03.2014 – № 39, /Spetsvypusk /. 7. Postanova VRU vid 22.02.2014 r. «Pro samousunennia Prezydenta Ukrainy vid vykonannia konstytutsiinykh povnovazhen ta pryznachennia pozacherhovyykh vyboriv Prezydenta Ukrainy». 8. Zaiats N. Teoretyko-pravovi problemy instytutu prezydentstva v mekhanizmi realizatsii derzhavnoi vlady v Ukraini / N. Zaiats // Pravo Ukrainy. – 2009. – №6. – P. 29 – 37. 9. Melnychenko V. Instytut prezydenta v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku / V. Melnychenko, N. Plakhotniuk // Pravo Ukrainy. – 2009. – № 12. – P. 18 – 29. 10. Serohina S. Optymizatsiia statusu prezydenta yak kliuchova lanka konstytutsiinoi reformy v Ukraini / S. Serohina // Pravo Ukrainy. – 2009. – №6. – P. 23 – 28. 11. Todyka Yu. N. Osnovy konstitutsionnogo stroya Ukrainy: [monogr.] / Yu. N. Todyka. – Kharkov : Fakt, 2000. – 175 p.

Олійник О. М., Олійник Ю. О.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА РЕФОРМА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Стаття присвячена проблемам конституційної реформи в Україні в 1996-2020 рр. Це був час трансформації з президентсько-парламентської до парламентсько-президентської

республіки в Україні і спроб відмінити цю реформу. Наголошується, що конституційний процес формування змішаної республіки в Україні вимагає продовження та залучення провідного європейського досвіду.

Ключові слова: конституція, змішана республіка, президент, парламент, Революція Гідності, конституційна реформа.

Oliinyk O. M, Oliinyk Y. O.

CONSTITUTIONAL AND LEGAL REFORM AND ITS IMPACT ON THE FURTHER DEVELOPMENT OF THE LEGAL SYSTEM

The article is devoted to the problems of constitutional reform in Ukraine in 1996-2020. It was a time of transformation from a presidential-parliamentary to a parliamentary-presidential republic in Ukraine and attempts to repeal this reform. It is emphasized that the constitutional process of forming a mixed republic in Ukraine requires the continuation and involvement of leading European experience.

Keywords: constitution, mixed republic, president, parliament, Revolution of Dignity, constitutional reform.

Олейник А. Н., Олейник Ю. А.

КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВАЯ РЕФОРМА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ДАЛЬНЕЙШЕЕ РАЗВИТИЕ ПРАВОВОЙ СИСТЕМЫ

Статья посвящена проблемам конституционной реформы в Украине в 1996-2020 гг. Это было время трансформации из президентско-парламентской к парламентско-президентской республике в Украине и попыток отменить эту реформу. Отмечается, что конституционный процесс формирования смешанной республики в Украине требует продолжения и привлечения ведущего европейского опыта.

Ключевые слова: конституция, смешанная республика, президент, парламент, Революция Достоинства, конституционная реформа.